

Kultur

Dödsfall. Berislav Klobucar 1924–2014

Berislav Klobucar var chefsdirigent på Stockholmsoperan mellan 1973 och 1982. Foto: Enar Merkel Rydberg

Klobucar satte sångarna i centrum

Stockholmsoperans före chefsdirigent Berislav Klobucar, kommer för alltid att förknippas med Birgit Nilsson och den stora Wagner- och Straussrepertoaren, skriver DN:s Marcus Boldemann.

● Många av Berislav Klobucars operakvällar blev lysande tillställningar. Ändå kunde hans humör skifta ganska så rejält. Ibland var han rätt dämpad under första akten, till den andra gnistrade det till och under tredje akten kunde stämningen bli hänförande. Efter Wagners "Ring" fick han alltid publikens stående ovationer.

Ringens dirigerade Berislav Klobucar i nio städer inklusive Wagners festspelshus Bayreuth där han sammanlagt gjorde åtta Wagneroperor. Hans globala meritlista var gedigen och han ledde 115 olika operaverk i 48 operahus jorden runt. Men det var aldrig något han berättade själv. Presskonferenser och intervjuer undvek han.

Fåordig var han också vid repetitionerna, lade huvudet på sned och sa Vad är detta? Eller så suckade han. En suck som musikerna lyssnade till.

På Operan i Stockholm ledde han föreställningarna sittande. Teckengivningen byggde på tydligt utmejslade slag, samtidigt var hans tempot flexibla. Men plötsligt kunde Klobucar bli de stora gesternas man då han långsamt pampigt reste sig, mera och mera likt en slagbjörn, och utlöste en orkesterurladdning vars kraft steg till ett maximum. Då kallade Hovkapellet honom för B-52:an.

Att han kom till Stockholm berodde på Birgit Nilsson. Klobucar hade lett hennes första föreställning i

Wien och hon samarbetade med honom så ofta hon kunde. Sverigepremiären av Strauss "Elektra" i Stockholm i maj 1965 med en därtill debuterande Berit Lindholm blev en legendarisk afton där auditoriet exploderade i jubel. Ett decennium senare var det dags för "Kvinnan utan skugga". Stora ovationer då också när Klobucar eldade på sina sångare.

Hans bana inleddes 1943 i hemstaden Zagreb i Jugoslavien där 18-åringen fick leda akt två ur Wagners "Parsifal". När han året efter dirigerade för sitt diplom i Salzburg och Richard Strauss tondikt "Tod und Verklärung" satt tonsättaren i salongen och Klobucar bevarade ömt partituret där Strauss skrivit sin dedikation.

Klobucar lodade djupt i äldre dirigentraditioner och tillhörde den sista generationen som gjorde det utan hjälp av grammfoninspelningar. Han gillade inte branschens snabba strukturförändring och tyckte att de stora orkestrarna stod

vid en vändpunkt. När han jämförde yngre musiker med äldre kolleger från förr förklarade han att dagens musiker tekniskt sett var avsevärt bättre. Men sedvänjor som byggde på lokala klangliga traditioner, den stabiliteten saknade han alltmär.

Kanske var det därför han var så förtjust i Wienfilharmonikerna. Med dem ledde han 1133 operaföreställningar i sammanlagt 56 verk och blev därmed rekordhållare på Staatsoper.

Berislav Klobucar hade en enorm repertoarbredd. Så var hans "Te deum" i Puccinis "Tosca" laddat med en ovanligt rå obönhörlig brutalitet medan hans Mozart andades genomskinlighet. Han sa att hela hemligheten var att ge mer akt på sångaren än på orkestern som alltid ska bära fram artisten och aldrig täcka över dem. När Klobucar år 1997 uppträdde sista gången på Operan i Stockholm med Beethovens nionde symfoni syntes en hel rad gamla operastjärnor i publiken alla av beundran.

En sommar för inte alls så länge sedan var han tillbaka i Bayreuth för en minnesfest. Wagners sonson Wolfgang sa då till honom: "Du har alltid varit den store tigaren." – Han hade ju rätt, sa Berislav Klobucar när han kommit hem.

Marcus Boldemann
kulturdebatt@dn.se

Berislav Klobucar.

● 1924 – 2014.

Chefsdirigent på Stockholmsoperan 1973 till 1982, sedan ofta gästdirigent.

Dirigerade här: "Elektra", "Salome", "Rosenkavaljeren", "Kvinnan utan skugga", "Lohengrin", "Mästersångarna i Nürnberg", "Tristan och Isolde", "Ringens" (4), "Parsifal", "Tosca", "Peter Grimes", "Karmelitsstrarna", "Jenufa", "Katja Kabanova", "Besök av en dam och Wozzek".

Ledde Sveriges Radios symfoniorkester och Stockholms filharmoniker. Hovkapellmästare 1973.